–บทที่ ๒๔–

๕. **"โสตทิพย์"** ก็จึงมีนัยเหมือนกันกับ "อิทธิวิธี" นั่นเอง คือ โดย**ปุคคลาธิฏฐาน**แบบ "โลกียอภิญญา" ก็หมายว่า *ได้ยินเสียงที่คนธรรมดาไม่สามารถได้ยิน อาจจะได้ยินเสียงจากที่ไกล ได้ยินเสียงที่ละเอียดอะไร ก็ตาม* ดังสำนวนที่แปลกันไว้ว่า

"เธอย่อมได้ยินเสียง ๒ ชนิด คือ **เสียงทิพย์** และ **เสียงมนุษย์** *ทั้งที่อยู่ไกล และ ใกล้* ด้วย**ทิพยโสตธาตุ**อันบริสุทธิ์ล่วงโสตของมนุษย์

ดูกรมหาบพิตร *(ผู้ที่พระพุทธเจ้าตรัสด้วยในขณะนั้น)* เปรียบเหมือนบุรุษเดินทางไกล เขาจะพึงได้ยินเสียงกลองบ้าง เสียงตะโพนบ้าง เสียงสังข์บ้าง เสียงบัณเฑาะว์บ้าง เสียงเปิงมางบ้าง เขาจะพึงเข้าใจว่า เสียงกลองดังนี้บ้าง เสียงตะโพนดังนี้บ้าง เสียงสังข์ดังนี้บ้าง เสียงบัณเฑาะว์ดังนี้บ้าง เสียงเปิงมางดังนี้บ้าง ฉันใด ภิกษุ *(ผู้ใฝ่ธรรมเพื่อความหลุดพ้น หรือ พระอริยเจ้าทั้งหลาย)* ก็ฉันนั้นแล"

ถ้าจะเข้าใจเอาแบบ "ปุคคลาธิฏฐาน" ง่าย ๆ ตื้น ๆ ที่ไม่ใช่เป้าหมายของ**พุทธวิชชา**นั้น **อภิญญา** ในข้อนี้ก็คือ มีหูเหมือนเครื่องรับวิทยุ เหมือนมิเตอร์ที่อาจสามารถรับคลื่นความถี่ของเสียงได้ เสียงใด ๆ จะมีคลื่นความถี่หยาบ หรือละเอียดลอยมาจากที่ไกลๆ ก็ดี ใกล้ๆ ก็ดี จนเกินความสามารถของหูคนปกติธรรมดาจะรับได้ ผู้มี**อภิญญา**ก็อาจสามารถได้ยิน *เป็น* **หูทิพย์** *รับฟังได้*ด้วย ว่างั้นเถอะ ! ถ้าทำได้อย่างนั้นจริง ก็เก่ง ! จะนับเรียกว่า เป็นผู้มี**อภิญญา** มี**โสตทิพย์** หรือ มี**ทิพยโสตธาตุ** ก็พอนับได้ แต่ก็เป็น**ปุคคลาธิฏฐาน** หรือ เป็นรูปธรรม หรือ วัตถุธรรมแท้ ๆ จะนับว่า มีความเก่งเกินมนุษย์ปกติธรรมดา ก็ต้องนับ

123

ได้ด้วย ยอมรับว่าจริง เป็น "**อภิญญา**" อันหมายเอาว่า "เก่งเกินคนธรรมดาสามัญ" ก็จริง จึงเรียกว่า "**โลกียอภิญญา**" (*เช่น หูสุนัข หรือ สัตว์บางประเภทที่รับคลื่นเสียง คลื่นแสง ฯลฯ ได้ยิ่งกว่าคนปกติ ๆ*) แต่ก็ไม่ใช่เรื่องของ "ปรมัตถ" อันหมายเอา *จิต – เจตสิก – รูปจิต – อรูปจิต* ที่ต้อง ธรรมวิจัยไปจนเกิด "**วิมุติญาณทัสสนะ**" เกิด "**นิพพาน**" ไม่ ! ไม่ใช่เรื่อง "**ธรรมาธิฏฐาน**" โดยเฉพาะไม่ใช่เป้าหมายของ "พุทธศาสนา" เลย มันเป็นเรื่องของโลกยศาสตร์ หรือ วิทยาศาสตร์เขาทำกัน ยังเป็นเดรัจฉานวิชชาอยู่ เป็นเพียง **โลกียอภิญญา** เท่านั้น หรือ **เป็น "อิทธิปาฏิหาริย์" ชนิดที่พระพุทธองค์ทรง เกลียดชัง** (*ชิคุจฉามิ*) **เบื่อระอา** (*หรายามิ*) **ไม่ชอบใจ** (*อัฏฏิยามิ*) **อยู่นั่นเอง**

หรือ ยิ่งไปหลงยึด "รูปธรรม" อันไม่มีตัวตนจริง แต่ก็อุตส่าห์มีอุปาทานจัดปั้นขึ้นเอง มีเสียงเอง ได้ยินเอง อย่างนี้มันเก่งเกินจริง ! จะให้รับว่า เป็น **อภิญญา** เป็น**โสตทิพย์** หรือ **ทิพยโสตธาตุ** เห็นจะนับไม่ได้ เช่น ในกรณีที่เล่ากันว่า ได้ยินเสียงเจ้า เสียงพรหม เสียงอินทร์ เสียงเทพองค์นั้น ท้าวองค์นี้ เสียงฟ้าประทาน เสียงสวรรค์บันดาล เสียงพระอริยะ เลยเถิดไปจน เสียงพระพุทธเจ้า หรือ เสียงประหลาดอะไร จากไหน ก็ไม่รู้ ต่าง ๆ พวกนี้ **มันคือ "โรคจิต" ชนิดหนึ่ง** ทางโลกเขาก็รู้ ๆ กันอยู่ สำหรับพวกที่เรียนเกี่ยวกับจิตศาสตร์ หรือ โรคจิต และ ที่ "หลง" งมงายกันก็แยะ อาการหนัก ๆ คุยกันเป็นตุเป็นตะ เป็นเรื่องเป็นราวไขไอ้นั่น บอกไอ้นี่กัน ให้มีเรื่อง เป็นเรื่องกันออกขรม หรือ เลอะเทอะไปถึงขั้นเป็นคู่รักคู่ใคร่กันไปเลย ก็มี ทั้ง ๆ ที่ไม่มีรูปมีร่าง มีแต่เสียงแท้ ๆ นั่นแหละ ถ้าลักษณะอย่างนี้ล่ะก็ ระวังกันให้มาก ๆ ทีเดียว มันคือ "โรคจิต" โดยตรง ในปัจจุบันนี้มีเพิ่มขึ้น ๆ อยู่เรื่อย ๆ **และ เรื่องที่ลึกลับ ไม่รู้เรื่องกระจ่างกระจะ พวกนี้** (*เรียกว่า "ไสยศาสตร์" ทั้งสิ้น*) **มันเป็นช่องทางหากินของมิจฉาชีพชนิดหนึ่ง** จะเรียกกันว่า "นั่งทางใน" ก็มี "เข้าทรง" ก็มี และยกเรียกว่า

"เข้าฌาน" หรือ "ทรงฌาน" ตรงๆ กับภาษาศัพท์ทางธรรมเอาเลยก็มี เพี้ยนๆ ไปในเชิงอื่นๆ อีกก็มี เป็น "โรคจิต" ขั้นหนักๆ อยู่ที่ผู้นั้นๆ เองเฉพาะตน ไม่เหมือนใครก็มี ก็จะไม่กล่าวถึงมากเรื่องมากแบบนักล่ะ **จะขอชี้เน้นเข้าทำ "โสตทิพย์" ที่เป็นอภิญญาแท้ๆ ของพุทธศาสนา โดยตรงดีกว่า**

*การได้ยิน***เสียงทิพย์** *หรือ* **"โสตทิพย์"** *อันนับว่า เป็นความเก่ง เป็นความสามารถในทางพุทธแท้ๆ ตรงๆ นั้น* คือ ได้ยินเสียงธรรมดาๆ ด้วยหูปกติๆ นี่แหละ เรียกว่า "เสียงมนุษย์" อันเป็นเสียง ๑ ส่วน**เสียง ๒** ก็คือ พร้อมๆ *กันนั้นในเสียงอันเป็น "รูปธรรม" หรือ "เสียงมนุษย์" ปกติธรรมดานั้นเอง* **ก็มี "นามธรรม" ปรุงประกอบร่วมอยู่ด้วย** ซึ่งเป็นสภาพจะต้อง**หยั่งด้วยญาณ** รู้ซ้อนในเสียง เข้าไปรู้ "น้ำเสียง" เข้าไปหา "นามธรรม" **เข้าไปรู้ "ใจ" จริง รู้ "กิเลส" โน่นแหละ เป็นที่สุด** เป็นปรมัตถ ต้องรู้ "รูป" รู้ "นาม" ให้รอบถ้วน หรือ แทรกซ้อนหยั่งเข้าไปจนรู้ "มโนปุพพังคมาธัมมา ฯ" ในขณะนั้นของผู้พูดด้วยว่า เป็น**เสียงสุจริต** หรือ **เสียงทุจริต** อย่างไร ? แค่ไหน ? มีความมดเท็จ ความส่อเสียด ความหยาบคาย หรือ เพ้อเจ้อ หรือไม่ ? ถ้ามีเพราะเหตุอะไร ? เนื่องด้วยโลภะเหตุหรือ ? โทสะเหตุหรือ ? โมหะเหตุหรือ ? หรือว่า แม้น้ำเสียงอย่างนั้นๆ ซึ่งคนธรรมดาๆ จะดูเป็นว่า **ราวกับ**มีโลภะเหตุ หรือ บางเสียง**ดูราวกะ**ว่า มีโทสะเหตุ หรือ บางเสียง**ดูราวกะ**ว่า มีโมหะเหตุ แต่**ที่แท้**ภายในจิตของผู้พูดนั้น ไม่มีเหตุดังกล่าวนั้นเลย เป็นเสียงที่ **อโลภะเหตุ** หรือ **อโทสะเหตุ** หรือ **อโมหะเหตุ**จริงๆ ผู้พูดนั้นมีสติสัมปชัญญะ มีการกำหนดรู้ มีเจตนาใช้เสียงอย่างนั้น ใช้คำพูดอย่างนั้น เพื่อผลประโยชน์ที่ดีที่สุด หรือ บางทีเพื่อช่วยผู้ที่พูดอยู่ด้วยนั้นๆ จริงๆ เอาด้วยซ้ำ

และหรือ เจ้าตัวผู้พูดนั้น เขามี "**โมหะเหตุ**" เขา**ไม่รู้ตัว**หรอกว่า เขาพูดด้วยโลภะเหตุ หรือ โทสะเหตุ แต่ผู้มี**อภิญญา**สิ ! เมื่อได้ยินเสียง ก็สามารถ**หยั่งญาณ**ลงไปรู้ได้ด้วยว่า เขา**มีโลภะเหตุ**อยู่บ้าง **มีโทสะเหตุ**อยู่บ้าง ในคำพูดขณะนั้นๆ อันเป็นการ "รู้" ได้เพราะอาศัยเสียง อาศัยคำพูดแท้ๆ ตรงๆ

125

ที่เป็นเสียงมนุษย์ปกติธรรมดาๆ นี่แหละเป็นสื่อ*(เสียงที่ ๑)* จึงได้รู้ "**เสียงที่ ๒**" อันเป็น "เสียงธรรม" คือ รู้ดี–รู้ชั่วได้ด้วยเสียงนั้นๆ ยังมิใช่ไปนับเอาการอาศัย**กายกรรม**อื่นๆ เป็นสื่อ หรือ อาศัย**มโนกรรม**เป็นสื่อ เพื่อ "รู้" แต่ในขณะที่พูดถึงอยู่นี้ อาศัย "หู" อาศัย "เสียง – น้ำเสียง" นี่แลแท้ๆ จึงเรียกว่า มี**อภิญญา**ในหัวข้อ "**โสตทิพย์**" *เพราะอาศัย* "**โสตธาตุ**" (สิ่งที่เกิดทางหู) *จึงได้แจ้งใน* "**ทิพย์**" (ความดีเลิศ. ซึ่งประกอบได้ด้วยความสูงขึ้น) *หรือ ได้แจ้งในความดี ความเลวของจิต–เจตสิก–รูปจิต–อรูปจิต ยิ่งๆ ขึ้นเป็น "ปรมัตถ"* (เป็นสัจธรรมอันละเอียดดียิ่งๆ ซึ่งตรงเข้าที่สุดของคำว่า **ธรรมาธิฏฐาน**) ยิ่งเป็นเสียงของตนเอง นั่นแหละ**ยิ่งสำคัญ** ถ้าเรารู้ได้ถึง จิต–เจตสิก–รูปจิต–อรูปจิตของตน ในขณะมีเสียงดังขึ้น ออกจากปากตนเอง มาให้ตนได้ยินได้รู้ตัวแล้ว ตนก็พึงรู้ใน "**ทิพย์**" ของตน *(คือ รู้ในกิเลสที่มี และรีบทำให้ลด หรือ รู้ฌานจิต, วิมุตติจิต อยู่ในปัจจุบันนั้น)* หรือ เกิด "**ทิพยญาณ**" ได้ทันที โดยอาศัยโสตธาตุ หรือ เสียงที่ได้ยินทางหูขณะนั้น นั่นเอง ก็เรียกว่า เป็นผู้มี "ความรู้ยิ่ง, ความเข้าใจดี" ซึ่งเป็นความหมายตรงๆ ถูกต้องยิ่งแล้ว กับภาษาบาลีคำว่า "อภิญญา" **ถูกแม่นดีแท้ ตรงเป๊ะตามจุดหมายสำคัญของนักปฏิบัติธรรม เพื่อความหลุดพ้นให้แก่ตนอย่างไม่มีทางเลี่ยงเลย เป็น***สุปฏิปันโน***ที่เป็น***อุชุปฏิปันโน* **และเป็น***ญายปฏิปันโน***ที่ได้เป็น***สามีจิปฏิปันโน***แล้ว อย่างแท้จริง เป็น "สติปัฏฐาน" ร้อยเปอร์เซ็นต์ ทั้งของผู้เสขบุคคล ทั้งเป็น "อภิญญา" แท้ๆ ตรงๆ ของผู้เป็นอรหันต์แล้ว อันย่อมรู้อยู่ เห็นอยู่ เป็นปัจจุบัน นั่นทีเดียว**

และในการได้ "รู้" หรือ เกิด**อภิญญาโสตทิพย์**นี้ ก็มีคำขยายความไว้อีกว่า "ทั้งที่อยู่ไกลและใกล้" ตามที่พระไตรปิฎกฉบับมาตรฐานหลวงแปลไว้

ถ้าเอาความหมายตรงๆ ตัวตามภาษานั้น ก็หมายความว่า *แม้เสียงนั้นจะไกลแสนไกลก็อาจสามารถได้ยิน (ที่อยู่ใกล้นั้น ต้องได้ยินแน่ ในเมื่อไกล ก็ยังอาจได้ยิน)*

126

จึงจะยอมรับว่า "เก่ง" ต้องเบ็นอย่างนั้น ก็เอาล่ะ ! พอได้ความกันดีอยู่ ขั้นง่าย ๆ ขั้นหนึ่ง ก็ถูก ! ก็เก่ง ! ดังได้อธิบายผ่านมาแล้ว

และถ้าจะเข้าใจได้เพิ่มเข้าไปอีกว่า ความหมายของบาลีที่นำมาใช้ในที่นี้ เบ็นคำถึง ๒ คำคู่กันว่า **"ทูเร"** กับ **"สันติเก"** นั้น *(อันแปลใช้ง่าย ๆ กันว่า "ไกล" กับ "ใกล้")* มันไม่ใช่หมายเอาเพียงว่า **ไกล** หรือ **ใกล้** ด้วย**ระยะทาง** เท่านั้น กล่าวคือ ได้ยินเสียงลอยมาจากที่ไกล อันอยู่ห่าง ๆ ก็ได้ยิน ยิ่งได้ยินไอ้ที่ห่างมากไกลมาก ยิ่ง "เก่ง" มาก **ยิ่งมี "อภิญญา" มาก** ว่างั้นเถอะ !

ที่จริงแล้ว หาใช่อย่างนั้น เท่านั้นไม่ เพราะถ้าหมายเอาเพียงการกำหนด**ระยะทาง**แล้ว คำว่า **"ใกล้"** ไม่ต้องใช้ก็ได้ ก็ในเมื่อเสียงจากที่**ไกล** ๆ ยังได้ยิน เสียง**ใกล้** ๆ มันก็ต้องได้ยินนะซิ ! แต่ที่นับว่าเก่งอยู่ในขณะนี้นั้น มันก็หมายเอาว่า มันไกล มันห่าง จนคนธรรมดา ๆ ไม่อาจรับคลื่นความถี่นี้ได้ใช่ไหม ? ผู้อาจสามารถรับได้ จึงนับว่า "เก่ง" ฉะนั้น ถ้าหมายเอาเพียง**ความห่างของระยะทาง**ดั่งว่านี้ คำว่า **"ใกล้"** *(สันติเก)* นั้น ก็ไม่ต้องใช้ให้ชวนแย้งชวนงง หรือ แถมมาให้รุ่มร่าม เฟือ ฟุ่มเฟือยเกินไปเปล่าๆ ใช้ความว่า "*ทั้งที่อยู่* **ไกล**" แค่นี้ก็พอ

แต่ที่แท้แล้ว ความหมายของภาษาบาลีคำว่า **"ทูเร"** ก็ดี **"สันติเก"** ก็ดี มันหาใช่เพียงหมายเอาแค่ **"ไกล"** และ **"ใกล้"** ง่าย ๆ ตื้น ๆ เท่านี้ ไม่ ! มันลึกซึ้ง มีความหมายประณีตหลายเหลี่ยม หลายรอบ หลายชั้นเชิงมากกว่านั้น อีกนักกว่านัก ในความเบ็น "อภิญญา" นี้

มันหมายเอา **ความไกล-ความใกล้ ของ เสียง ๑ กับ เสียง ๒ เอง** นั้นแหละ เบ็นสำคัญ คือ ได้ยินเสียงปกติธรรมดา แล้ว**ผู้มี "อภิญญา"** นั้น สามารถหยั่งรู้ตาม "เสียงต้น" นั้น เข้าไปได้**ไกล** ได้ลึก ได้ซึ้ง ซึมซาบเกิด "ญาณ" แค่ใด ? *(นี่คือ ความหมายของ "ทูเร" ขั้นแรกง่าย ๆ)* หรือ ได้**ใกล้** ได้ตื้น ได้ต้น ได้กลาง เป็นความกว้างขวางเบ็นที่สุดเท่าใด ? *(นี่คือ ความหมายของ "สันติเก" ขั้นแรกง่าย ๆ)*

ได้ส่วนต่อไปอีก *(ความหมายของ "ทูเร" อีกนัยะต่อมา)* หรือ ได้ส่วนเดิมอยู่เท่าเก่า *(ความหมายของ "สันติเก" อีกนัยะต่อมา)*

127

เป็นเชิง "รู้" ที่แหลมลึกละเอียดกว่ากันมากน้อยเท่าใด ? มีลักษณะแตกต่างกัน แต่ละระดับ แต่ละมุมเหลี่ยมอย่างไร ? ได้เพิ่มออกไป ๆ เป็นความเจริญก้าวหน้าอยู่เรื่อย *(ทูเร)* หรือ ได้อยู่แค่นั้น ๆ แหละ เป็นที่สุดที่ปลายแล้ว *(สันติเก)*

ดังนี้สิสำคัญ ! เพราะ "**ทูเร**" นั้น มันมีความหมายว่า *เพิ่มออกไป ๆ, ไกล, นับเอาส่วนต่อไป* และ "**สันติเก**" นั้น มันมีความหมายว่า *มีอยู่ในที่สุด, ใกล้, นับเอาส่วนเดิม*

ยกตัวอย่างประกอบนัยะแห่งความหมายจากสิ่งสมมุติง่าย ๆ เอาแค่ตัวเลขมาลองเชิงวัตถุตื้น ๆ เช่น เรา "เริ่มต้น" ที่ 3 เป็นหลัก แล้วต่อไป 4–5–6–7 ดังนี้ 7 ก็นับเอา**เป็น** "**ทูเร**" 4 ก็นับเอา**เป็น** "**สันติเก**" หรือเมื่อ 7 นับเอา**เป็น** "**ทูเร**" 5 หรือ 6 ก็นับเอา**เป็น** "**สันติเก**" อย่างนี้ ก็ได้ เห็นไหม ? หรือ 4–5 **เป็น** "**สันติเก**" 6–7 ก็**เป็น** "**ทูเร**" ดังนี้ก็เป็นได้อีก ในขั้นง่าย ๆ มิติเดียว หรือ สองมิติ ก็แค่นี้

หรือ เรา "เริ่มต้น" ที่ 5 ในจำนวนทั้งหมด อันมี 3–4–5–6–7 เมื่อจุดเริ่มอยู่ที่ 5 เช่นนี้ 3 ก็ดี 7 ก็ดี เรียกว่า "**ทูเร**" และ 4 ก็ดี 6 ก็ดี เรียกว่า "**สันติเก**" ดังนี้ เป็นต้น เป็นขั้นมีหลายมิติยิ่งกว่าขั้นไปอีกจากตัวอย่างแรก คือ เราจะรู้ทั้งความห่าง ความตื้นลึกหนาบาง ความเกี่ยวพันกันทางเหลี่ยมอื่นมุมแง่อื่นอีก ว่าเท่ากันในเชิงนั้นแล้วก็จริง แต่ก็ยังมีความไม่เท่ากันในเชิงอื่น ๆ อีกมากขึ้น ๆ ลึกซึ้งขึ้นไปเรื่อย ๆ

ที่ยกตัวอย่างด้วยรูปแบบแค่ตัวเลขนี้ มันเป็นแค่มุมเหลี่ยมง่าย ๆ คล้าย ๆ บอกแค่ "ทิศทาง" และ "ระยะทาง" ด้วยซ้ำ แต่ไม่ใช่ดอกนะ ! ที่จริงมีหลายลักษณะ หลายขนาด หลายเหลี่ยม หลายเชิงชั้นยิ่งกว่านี้อีกนักกว่านัก ในความหมายของ "**ทูเร**" กับ "**สันติเก**" โดยเฉพาะเหลี่ยมมุมของ **การได้ "อภิญญา"** คือ มันได้ "ฌาน" ได้ "ญาณ" จริง ๆ

ท่านจึงเปรียบกับเสียงกลอง เสียงอะไรต่าง ๆ อีก หลายอย่าง ถ้าเข้าใจในการกำหนดการสำคัญมั่นหมายได้เก่ง ได้เป็นการเข้าใจดี เป็นความรู้ยิ่ง หมายความว่าได้รู้รอบในลักษณะของกิเลส กับ การลดกิเลสนั้นๆ นั่นเอง ก็คือ ได้รู้ "**เสียง ๒**"

128

ที่ซ้อนซ่อน สืบแฝงอยู่กับ "**เสียง ๑**" แต่กระนั้น ก็ยังไม่ใช่ว่า จะเป็นอุทาหรณ์ที่เป็นตัวอย่าง อันให้ความหมายของ "**ทูเร**" และ "**สันติเก**" ได้ครบครัน หรือตรงนามธรรมชัดแจ้งได้มากมายนัก แต่จะเข้าใจขึ้นและดีทีเดียวสำหรับผู้มีสภาวะ

มันยาก ในการจะรู้ "เสียงที่ ๒" โดยหยั่งเข้าไปจนถึงปรมัตถเป็นที่สุด จะรู้รอบในรายละเอียดต่าง ๆ จึงเปรียบเสมือน "*บุรุษเดินทางไกลที่พึงได้ยินเสียงแว่ว ๆ อยู่*" มันได้รู้ หรือ จะได้ยิน ก็ไม่แจ่ม ไม่แจ๋ ไม่ชัดอะไรนักหรอก จึงเปรียบเหมือน *บุรุษเดินทางไกลที่พึงได้ยินเสียง***แว่วๆ** *อยู่* แต่**ผู้มี "อภิญญา" ก็อาจสามารถเข้าใจละเอียดได้ชัด แม้ความแตกต่างกัน อันมาจากจุด เพียงได้ยิน "เสียงมนุษย์" ปกติแท้ ๆ นั้นแหละ** ทว่าก็อาจเข้าใจหยั่งลงไปรู้ความแตกต่างของกิเลสตัณหา รู้เหตุรู้ปัจจัยต่าง ๆ ที่ปนอยู่ได้ หรือ ดีขึ้น และ ดีสุด

เช่น แม้**เสียง**ดูประหนึ่งโกรธ แต่**จิต**ไม่มีโทสมูลจิตเลย ก็รู้ได้ดังนี้ หรือ **เสียง**ไม่มีรัก ไม่มีโกรธเลย แต่แฝงไว้ด้วย**อกุศลจิต** เพราะผู้นั้นพยายามปั้น**เสียง**ด้วยเจตนา ไม่ให้มี ดังนี้ ก็รู้ได้ เป็นต้น หรือ เพราะ**โมหมูลจิต**ของผู้พูดเอง เขาก็ยืนยันของเขาว่า เขาพูดด้วย**เสียง**ไม่มีรัก ไม่มีโกรธแล้ว แต่แท้จริง **จิต**มันยังมี เจ้าของ**เสียง**เอง ไม่รู้**จิต**ของตนเอง ก็เป็นได้ ดังนี้ ก็ลึกซึ้งขึ้นไปอีก หรือง่ายๆก็ "เสียง" มีโลภ–โกรธ–หลงใดๆ เท่าใด ก็รู้

เปรียบเหมือนได้ยินเสียงนั้นแล้ว ก็เข้าใจแจ้งว่า มาจาก "กลอง" หรือ เป็นเสียงของ "กลอง" ได้ยินเสียงนั้นแล้ว ก็เข้าใจแจ้งว่า มาจาก "ตะโพน" หรือเป็นเสียงของ "ตะโพน" และรู้ละเอียดเพิ่มด้วยว่า เสียงกลองมันต่างจากเสียงตะโพนอย่างไร ? เป็นต้น

หรือได้ยินเสียงนั้นแล้ว ก็เข้าใจแจ้งว่า มาจากเสียง "สังข์" หรือ เป็นเสียงของ "สังข์" และเสียงสังข์ต่างจากเสียงกลองอย่างไร ? และยังจะต่างจากเสียงตะโพนอย่างไร ? ก็รู้อีก ดังนี้ "ไกล" ขึ้น และ เรา "ใกล้" เข้าหรือยัง ?

เสียงนั้นมาจากเสียง "บัณเฑาะว์" หรือ เป็นเสียงของ "บัณเฑาะว์" และเสียงบัณเฑาะว์ต่างจากเสียงสังข์ ต่างจากเสียงตะโพน ต่างจากเสียงกลองอย่างไร ?

129

และเสียงนั้นมาจาก "เป็งมาง" ก็รู้ว่า มาจากเสียง "เป็งมาง" หรือ เป็นเสียงของ "เป็งมาง" ทั้งเข้าใจได้รอบถ้วนในความแตกต่างของแต่ละเสียง ทั้งเข้าใจในความหมายของแต่ละเสียง รู้เหตุรู้ปัจจัยถึงเหลี่ยมมุมแม้คล้ายกัน ก็แยกได้ชัด คล้ายมาก คล้ายน้อย ก็รู้ ไม่คล้ายกันเลย ต่างกันไปในแง่ใด เชิงใด ก็รู้

เหมือนคนเดินทางไกล ๆ หัดฟังเสียงต่าง ๆ แล้วฟังอ่าน ฟังทำความรู้ให้แจ้งชัด ถูกตรง รู้รอบ นั่นเทียว และ ทำตนให้เป็นดีได้ (*มีทิพย์*) เป็นที่สุดอยู่

มันเป็นความยากยิ่งเรื่องหนึ่ง ที่ต้องยกให้ เป็น "อภิญญา" จริง ๆ หากผู้พยายามอ่านคำอธิบายนี้ ๆ ทวน ๆ จะพอเข้าใจได้

และแม้นผู้ใด **ได้ "อภิญญา" เยี่ยงนี้** ก็เป็นประโยชน์แท้ ประโยชน์จริง ที่จะเป็นไปเพื่อธรรม ทั้งแก่ตน และ แก่ผู้อื่นอย่างสูงยิ่งแล

ยิ่งกว่านั้นอีก **"โสตทิพย์" นี้** ก็มีความหมาย*กว้างไปกว่าที่หมายเอาแค่* **เสียงทิพย์** อันเกี่ยวกับปัจจัยเพียงทางหูออกไปอีกว่า เป็น**ความประกอบไปด้วยความสูงขึ้น** (*ทิพย*) โดยการได้รู้ (*โสต*) **"ความซ่อนแฝง"** ที่อยู่ในรูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัสต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจาก**ในเชิงของ "เสียง" เชิงเดียว** หรือสามารถรู้ความเกี่ยวข้องที่ละเอียด ในมุมเหลี่ยมที่หยั่งซึ้งความจริงเข้าไปอีก ๆ ในมุมลึกของสรรพสิ่งทั้งหลาย นั่นเอง ก็เป็น **"เชิงซ้อน"** ของคำว่า **"โสตทิพย์"** อยู่ ถ้าผู้ใดเข้าใจ "เชิงซ้อน" นี้ได้ ก็จะมี**อภิญญา** หรือ **ความรู้ยิ่งที่รู้ลึกซึ้ง** เป็นปฏิสัมภิทาญาณเพิ่มขึ้นไปอีก

โดยลำดับขั้นแห่ง "**อภิญญา ๖**" (*อันนับเอาจาก "อิทธิวิธี" เป็น อภิญญา ๑ ต่อจากนั้นก็มี โสตทิพย์–เจโตปริยญาณ–ปุพเพนิวาสานุสติญาณ–จุตูปปาตญาณ–อาสวักขยญาณ*) จาก **"อิทธิวิธี"** นั้น ก็นับว่า **เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ "สักกาย" แท้ ๆ** เป็นเรื่องหยาบเรื่องใหญ่ เป็น "รูปธรรม" เห็นชัด ๆ ปรากฏ

130

เป็นลำดับ ๆ ซับซ้อนอยู่ในที่ เริ่มจาก "**อิทธิวิธี**" มานั่นแหละ ต้องใช้ความสังเกตพิจารณาตามให้ดี ๆ ว่า มันละเอียดขึ้นเรียงลำดับไป

ซึ่ง "**โสตทิพย์**" นี้ ก็ยังเป็นสภาวะที่เป็น "รูปธรรม" ที่เรียกว่า "อรูป" ขั้น อภาพ–อโฉม จริง ๆ เพราะมันไม่ใช่วัตถุแท่ง ๆ ก้อน ๆ หรือเป็นรูปเป็นภาพชัด ๆ ที่สัมผัสได้หยาบ ๆ เช่น ด้วยมือ ด้วยร่างกายเสียดสีเอา หรือ ด้วยตาเห็น เป็นต้น มันสุขุมประณีตขึ้นไปกว่าขั้นที่เรียกว่า "รูป" ว่า "ภาพ" ว่า "โฉม" ขั้นตอนหนึ่งกันแล้ว มันไม่เห็นตัวรู้ตนได้ง่าย ๆ แล้ว จึงชวนให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องของ "นามธรรม" ซึ่งมันก็เนื่อง ๆ เข้าไปหาอรูป เนื่องเข้าไปหานามธรรมแล้วจริงๆ เป็นแต่ว่า ยังไม่ใช่ "จิตในจิต" เองแท้ ๆ คือ ยังไม่เป็นเวทนา–สัญญา–สังขาร–วิญญาณ เท่านั้น มันเป็นเพียง "อรูปธรรม" ที่มีแง่คล้ายๆ กับ**จิต** มีเงื่อนไขว่า ไม่ใช่ "รูป" อันเป็น **วิญญาณ**ที่เป็นตัว "รู้" เสียเองเท่านั้น ซึ่งจะต้องแยกให้ออกจริงๆ ว่า เสียงไม่ใช่วิญญาณ เสียงเป็นรูปธรรม เสียงไม่ใช่ความรู้สึก ไม่ใช่นามธรรม ไม่ใช่ตัวอารมณ์ แต่ก็อาจจะใช้หยั่งสาวสืบเข้าไปหา "**จิต**" แท้ ๆ ได้ หาก **มี "ความเก่ง"** หรือ **มี "อภิญญา"** ดั่งได้อธิบายผ่านมาแล้ว